

Frivilligheden kan (med)udvikle Fremtidens Biblioteker

Danske bibliotekers rolle er udfordret og under kolossal forandring. Hvis bibliotekerne skal udvikles som velfærdsinstitution i takt med samfundets behov, skal vi turde genforhandle dem både indholds- og funktionsmæssigt. Tænk tanken Fremtidens Biblioteker finder et af svarene i frivillighed og aktivt medborgerskab.

Af **Anne Katrine Hornemann**
Blue Bakery - urban management
& social arkitektur

November 2013

Tænk tanken Fremtidens Biblioteker har sat sig for at undersøge, hvilken rolle biblioteket fremover skal udfylde. "I tænketanken er det vores opgave at kvalificere arbejdet med at udvikle og indrette mere robuste og bæredygtige biblioteker. Det gør vi i tæt dialog med både brugere og bibliotekerne og ved hele tiden at have blikket rettet udad mod det omkringliggende samfund", udtaler leder af Tænk tanken

Fremtidens Biblioteker, Lotte Hviid Dyrbye.

Det frivillige landskab

Frivillighed har stor offentlig bevågenhed for tiden. Særligt der hvor frivilligheden tilfører velfærdsamfundet værdi og en række konkrete gevinster f.eks. i form af øget demokratisk deltagelse og lokalt engagement, nærhed mellem mennesker, og hvor den bidrager med at varetage offentlige ydelser og service.

Der har indtil i dag ikke eksisteret et samlet vidensgrundlag om frivillighed på biblioteksområdet, men nu har Tænk tanken Frem-

tidens Biblioteker taget temperaturen på frivilligheden på landets folkebiblioteker med undersøgelsen: "Frivillig 2013".

Undersøgelsen viser bl.a., at 68 % af de adspurgte danske folkebiblioteker har frivillige tilknyttet i dag. Det er en overraskende stor del. Undersøgelsen viser også, at en endnu større andel af de adspurgte biblioteker forventer at inddrage flere frivillige i fremtiden til at løfte flere og nye opgaver.

"Vi må konstatere, at de frivillige er der, og vi kan forvente, at der kommer mange flere til. Derfor

møder mange biblioteker i dag krav om at kunne involvere (flere) frivillige. De mange frivillige er et kæmpe potentiale for bibliotekerne. Men det kalder på, at der bliver udarbejdet strategier og politikker for, hvordan vi kan lade frivilligheden blive et aktiv i udviklingen af fremtidens biblioteker”, udtaler Lotte Hviid Dyrby.

Katalysator for det aktive medborgerskab

Det er ikke kun bibliotekerne, der er under kolossal forandring. Flere af samfundets velfærdsinstitutioner centraliseres i stigende grad og etablerer sig som store ”hovedkontorer” i form af f.eks. supersygehuse, store kulturinstitutioner samt i sammenlægninger af skoler, omsorgs- og daginstitutioner. Samtidig ønsker mange at deltage aktivt og have medindflydelse på den verden, der omgiver dem. Vi længes efter fællesskaber og nærheden mellem mennesker og stadig flere melder sig som frivillige, engagerer sig i deres lokalmiljø og skaber interessebårne fællesskaber f.eks. omkring levering af fødevarer, madordninger, børnepasning, bymiljø og transport.

Fra politisk side efterspørges der i stadig højere grad en mere strukturel mobilisering af civilsamfundets ressourcer, hvor det aktive medborgerskab er i højsædet. Men det kræver offentlige institutioner, der er samarbejdsvillige, fleksible, inkluderende og åbne over for ideer og strømninger fra borgene. En opgave de større velfærdsinstitutioner ikke er gearret til strukturelt eller fysisk. Men måske kan netop Fremtidens Bibliotek blive den rette katalysator for at mobilisere lokalsamfundets frivillige initiativer og ressourcer?

“ Vi længes efter fællesskaber og nærheden mellem mennesker og stadig flere melder sig som frivillige....

Biblioteket er allerede i dag et inkluderende sted i lokalsamfundet, hvor alle borgere kan mødes frit uden forudsætninger og forpligtelser. Biblioteket har allerede den borgernære kontakt, personale med stor og bred viden og de fysiske rammer for at kunne blive omdrejningspunkt for fremtidens mødested for det aktive medborgerskab. Og samtidig peger undersøgelsen ”Frivillig 2013” på en biblioteksverden, der har lyst til (endnu) mere frivillighed.

Velfærdshybrid baseret på lige adgang for alle

Frivilligheden har mulighed for at udvikle bibliotekets rolle til at blive en en hybrid mellem ”det klassiske” vidensformidlende bibliotek og lokalsamfundets projektfællesskaber. I så fald kan Fremtidens Bibliotek blive en faciliterende institution, der samarbejder med borgerne og danner rammer omkring deres ønsker og behov. Et bibliotek der etablerer en ny og stærkere alliance med borgerne, tilbyder en fællesskabsdannede platform og tænker systematisk i at inddrage frivillige, så de bliver en del af bibliotekets udviklingsstrategi og daglige indhold.

Hos Tænk tanken Fremtidens Biblioteker er denne tanke ikke fremmed. ”Vi ser allerede eksempler på proaktive biblioteker i både større byer og landdistriktskommuner, der arbejder med en stærk tilknytning til lokalsamfundet og med frivillighed som en ressource.” udtaler Lotte Hviid Dyrby.

Fremtidens Bibliotek, drevet i samspil mellem de ansatte og de frivillige, vil i højere grad kunne målrettes en lokal relevans. Biblioteket vil kunne stille sine fysiske rammer og ressourcer til rådighed for projektfællesskaber, der ønsker at skabe noget i lokalsamfundet. Eksempelvis igangsættelse af aktiviteter, der savnes i området eller etablering af bymæssige funktioner og offentlige serviceydelser, som med tiden er forsvundet i lokalområdet og som gennem frivilligheden kan opstå i nye uformelle former. Fremtidens Bibliotek kan blive Danmarks bud på en ny inkluderende velfærdshybrid, der binder lokalsamfund, viden og mennesker sammen på nye måder.

Fakta

Tænk tanken Fremtidens Biblioteker blev etableret i 2012 for at fremme viden og debat om, hvordan bibliotekerne udvikler en aktiv og naturlig position i opbygning og udvikling af fremtidens videnssamfund.

Undersøgelsen ”Frivillig 2013” vil blive offentliggjort på Tænk tanken Fremtidens Bibliotekers hjemmeside: fremtidensbiblioteker.dk/